

ЗУСТРІЧІ З ПЕДАГОГАМИ-НОВАТОРАМИ

УДК 37.014:303.422:316.356.2(477.81)
DOI: 10.37026/2520-6427-2021-107-3-154-157

Валентина ЛЮШИНА,
методист кабінету математики
та технологій,
старший викладач кафедри
природничо-математичної освіти
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-9109-094X
e-mail: zhalobna69@ukr.net

ХІБА МОЖНА НЕ ЛЮБИТИ ПРОФЕСІЮ, ЯКА ДАЄ НАТХНЕННЯ (з історії педагогічної династії Варвари Вангрет)

***Анотація.** Представлене дослідження є спробою осмислення педагогічних традицій в одній родині, зокрема висвітлено життєвий шлях і творчі здобутки на освітянській ниві професійно компетентних, неординарних особистостей із педагогічної династії Варвари (Віри) Вангрет – представниці плеяди інтелегентних, талановитих, ініціативних учителів, справжніх майстрів своєї справи. Окреслено професійне зростання представників трьох поколінь – очільниці династії Варвари Вангрет, її дітей Віктора Скока та Тетяни Сокол, а також онуків Вікторії Дундюк і Ольги Сокол. На основі аналізу джерельної бази схарактеризовано виразний соціокультурний портрет багатогранної й неординарної династії педагогів,*

які культивують філософію професійного успіху та максимальної самореалізації.

Доведено, що феномен педагогічної династії лишається маловивченим, а тому в умовах розвитку української державності та створення нового простору освітніх можливостей актуалізується потреба у подальшому зверненні до творчого доробку педагогічних династій регіону, проектуванні моделі професійної орієнтації щодо здобуття педагогічної освіти у межах педагогічного експерименту.

***Ключові слова:** вчитель / вчителька, педагогічна династія, педагогічна традиція, педагогічний досвід, професійна орієнтація, фахова майстерність.*

Valentyna LIUSHYNA,
Methodist of the Cabinet of Mathematics
and Technology,
Senior Lecturer of the Department
of Natural and Mathematical Education,
Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9109-094X
e-mail: zhalobna69@ukr.net

HOW CAN ONE NOT LOVE A PROFESSION WHICH INSPIRES (From the history of the pedagogical dynasty of Varvara Vanhret)

***Abstract.** With the development of Ukrainian statehood and the creation of a new space of educational opportunities actualizes the need to master the best practices for the development of professional excellence, in particular the appeal to the creativity of pedagogical dynasties. After all, the personality of the modern teacher, his/her activity as a researching teacher, innovator is a determining condition for the formation of a professional teacher. Among the*

essential features of a pedagogical dynasty we distinguish the public recognition of professional achievements of its representatives – creative, inspired, productive specialists. In general, the phenomenon of pedagogical dynasty remains understudied.

The purpose of the article is to highlight the life journey and creative successes of professionally competent, extraordinary individuals from the Varvara Vanhret

teaching dynasty, which represents a plead of genuine, intelligent, talented, initiative teachers by vocation, masters of their craft.

Our study is an attempt to understand the pedagogical traditions in one family, where teachers are representatives of three generations – the head of the dynasty Varvara (Vira) Vanhret, her children Viktor Skok, Tetiana Sokol and grandchildren Viktoriia Dundiuk and Olha Sokol. Based on the analysis of reference books, scientific papers, archival materials and other sources, the socio-cultural portrait of a multifaceted and interesting dynasty of teachers who cultivate the philosophy of professional success and maximum self-fulfillment is outlined. An emphasis is placed on the importance of the experience of each of its representatives in the formation of a new vision of the prospects of the teaching profession, the attractiveness of the professional career of a teacher, the prestige of getting a pedagogical education in Ukraine.

We associate further scientific research with the continuation of the study of pedagogical dynasties of the region, designing a model of professional orientation to obtain a pedagogical education and testing its effectiveness by conducting a pedagogical experiment on «Professional orientation in the New Ukrainian School».

Key words: *teacher, pedagogical dynasty, pedagogical tradition, pedagogical experience, professional orientation, professional skill.*

*Майстри не народжуються, ними стають.
Платон*

Постановка проблеми. Запорукою успіху й розвитку держави є прогресивні та освічені люди. Тому на особливу увагу заслуговує професія педагога як провідника позитивних змін і нових ідей. Одним із перспективних шляхів безперервного професійного та особистісного розвитку педагогів є освоєння кращих практик із розвитку фахової майстерності, адже сучасний педагог одночасно поєднує у собі ролі інноватора, тьютора, ментора, консультанта, коуча, фасилітатора. З огляду на це актуалізується потреба звернення до успішного перспективного доробку педагогічних династій. Серед ознак педагогічної династії виокремлюємо такі: належність до одного роду; послідовність зміни поколінь; наявність у династії не менше трьох поколінь; суспільне визнання професійних досягнень; наслідування родичами професії педагога (Голобородько, 2019, с. 35).

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Актуальні проблеми династичності досліджували І. Дідук (соціокультурний портрет педагогічної династії), К. Астахова, Т. Євсєєнко, В. Химинець (просвітницько-педагогічна діяльність представників династії – носіїв знань, культури та суспільних цінностей), Л. Загрекова, Л. Кільянова, М. Соловйова (педагогічна династія як суб'єкт безперервної професійної освіти), Л. Колосова (професійна орієнтація у фокусі педагогічної династії). Феномен педагогічної династії є сферою наукових інтересів Ю. Галагузової, Є. Голобородько, Т. Дробішевої та ін.

Наше дослідження є спробою осмислення педагогічних традицій в одній родині, де освітянами є представники трьох поколінь, які культивують філософію професійного успіху та максимальної самореалізації.

Мета статті – висвітлити життєвий шлях і творчі здобутки на освітянській ниві професійно компетентних, неординарних особистостей із педагогічної династії Варвари Вангрет.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варвара (Віра) Іванівна Вангрет... Хто вона? Передусім це дружина, мама, бабуся, прабабуся, добре знана на Рівненщині вчителька, а ще – людина неспокоїної вдачі, самовіддана, ерудована, чарівна й горда жінка.

Народилася Віра Іванівна 18 грудня 1943 року в старовинному Острозі, оповитому сотнями таємничих історій. Навчалася в Острозькій середній школі № 1, а після її закінчення – на механіко-математичному факультеті Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Упродовж 1963–1965 років працювала вчителькою математики у селах Користь і Сторожів колишнього Корецького району. Це були перші трудові роки молодого педагога, що дали старт до інтенсивного й цілеспрямованого формування тих якостей, які у подальшому визначали рівень її фахової майстерності.

У 1965 р. Віра Іванівна виходить заміж. У цей період неспокійна доля привела молоду вчительку спочатку до шкіл м. Рівного, де вона викладає креслення у школі № 19, а пізніше математику – у школі № 2, та с. Рисв'янка Рівненського району, де працює вчителькою фізики та математики, а згодом до Тучинської школи-інтернат, де впродовж 1972–1976 років вона обіймала посади виховательки та вчительки трудового навчання (швейної справи). Саме в цьому закладі Віра Вангрет усвідомила важливість практичної спрямованості знань, застосування їх учнями для вирішення конкретних ситуацій повсякденного життя.

Педагогічне натхнення, творчість, ініціативність залишаються визначальними рисами фахівця із золотими руками і на посаді керівника гуртків швейної справи, початкового технічного моделювання Палацу піонерів та школярів м. Рівного (1976 р.). У 1977–1982 роках Віра Іванівна працює на посаді завідувачки відділу науки і техніки означеного закладу. Тоді ж, вивчивши досвід Новосибірського наукового товариства «Іскатель» (Росія), Віра Вангрет створила перше міське наукове товариство, в якому діяло 10 секцій. Не сподівалася, що саме вона започаткує Малу академію наук учнівської молоді в Рівненській області (Колесо історії: історичний альманах, 2011, с. 6–7).

А тим часом підрастають й власні діти – Віктор і Тетяна, поринаючи у заняття низки гуртків Палацу піонерів та школярів (фото, вишивки, технічного моделювання, автотехнічного моделювання та ін.).

Працюючи завідувачкою відділу, неабияк тішиться модернізацією навчальної бази структурного підрозділу, внаслідок чого зростає кількість та якість роботи наукових гуртків, секцій, творчих об'єднань. Налагоджується тісна співпраця з Товариством винахідників і раціоналізаторів УРСР, Будинком техніки, обласними станціями юних туристів та юних натуралістів. До керівництва учнівськими формуваннями залучаються викладачі закладів вищої освіти, кращі працівники виробничої сфери. Діти продуктивно працюють над власними дослідницькими проєктами, постійно беруть активну участь у міських, обласних та республіканських змаганнях, виставках технічної

творчості. Систематично проводяться навчально-методичні семінари, майстер-класи «Я це роблю так...», круглі столи з керівниками та вчителями рівненських шкіл щодо розвитку раціоналізації і винахідництва на рівні закладів освіти.

«Збудуй самого себе, а потім впливай на душі інших» (Вільгельм фон Гумбольдт) – саме такого принципу дотримувалася у своєму професійному зростанні Віра Іванівна. Із 1982 р. вона – інспектор із трудового навчання та профорієнтації, методистка методичного відділу управління освіти Рівненського міськвиконкому, а із 1996 р. – інспектор з охорони праці департаменту соціального обслуговування населення міськвиконкому, методистка методичного відділу міського управління освіти. Із 1982 по 2011 роки (за сумісництвом) – учителька трудового навчання (обслуговуючої праці) Рівненської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 18.

У 1992 р. Вірі Вангрет присвоєно педагогічне звання «учитель-методист». Вона – авторка педагогічного досвіду з теми «Методика використання вишивки Полісся при моделюванні та оздобленні сучасного одягу» (Мельник, 2000; Анотований каталог, 2002, с. 28–29), переможниця конкурсу «Методична скарбниця – 2009» у номінації «Трудове навчання».

За час роботи В. Вангрет інспектором із трудового навчання значно покращилася матеріально-технічна база із цього предмета, в усі школи м. Рівного було придбано швейні машинки, обладнання для обробки деревини та металу, підвищилася методична підготовка вчителів-предметників, зокрема особлива увага приділялася становленню молодих педагогів завдяки діяльності методичних об'єднань, технологічних практикумів, фахових конкурсів. На базі шкіл Рівного Вірою Іванівною разом із працівниками Рівненського ОППО Зінаїдою Володимирівною Мельник та Ярославом Анатолійовичем Петровим було проведено чотири Всеукраїнські учнівські олімпіади з трудового навчання, низку обласних і всеукраїнських методичних заходів (Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2015).

За плідну працю на освітянській ниві Віра Іванівна Вангрет неодноразово заохочувалася грамотами міського та обласного рівнів, іншими відзнаками. Так, у 2010 р. за успішну організацію третього етапу Обласної історико-етнографічної експедиції учнівської молоді «Україна вишивана» вона була нагороджена грамотою управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації, а у 2005 р. удостоєна нагрудного знака Міністерства освіти і науки України «Василь Сухомлинський».

У 2011 р. Віра Вангрет вийшла на відпочинок, який заслужила своєю багаторічною сумлінною й бездоганною працею. Високу оцінку роботі талановитої вчительки-наставниці дають випускники, які неодноразово посідали призові місця на учнівських олімпіадах та конкурсах, а окремі з них обрали професію, пов'язану з трудовим навчанням, технологіями.

Учителювання, викладання стало сімейною традицією. Син Віктор Петрович Скок, донька Тетяна Петрівна Сокол (Скок), онуки Вікторія Вікторівна Дундук (Скок), Ольга Володимирівна Сокол

зберегли вірність покликанню мами / бабусі-наставниці В. І. Вангрет та стали гідними її послідовниками й опорою. Так, будучи ще учнем 10 класу, Віктор Скок під керівництвом учителів трудового навчання Валентина Михайловича Прокоповича та Віктора Ігоровича Бубало почав займатися трасовим моделюванням у форматі позакласної роботи. Він неодноразово виборював першість зі своїми автомобілями на перегонах різного рівня. Навчально-методичні матеріали за цим напрямом науково-технічної творчості до Рівного привезла свого часу його мама, Віра Вангрет, із Молдови та Одеси, де була на семінарах. Побудована автотраса на базі Рівненської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 18 працює й до сьогодні та понад 30 років використовується для проведення міських і обласних змагань юних автоделістів, а також особливих регіональних перегонів на кубок В. М. Прокоповича.

Віктор Скок закінчив факультет загальнотехнічних дисциплін і праці Рівненського державного педагогічного інституту та із 1987 р. і до відходу у вічність (у липні 2021 р.) працював учителем трудового навчання. Незмінним у його роботі завжди залишалося відчуття відповідальності за свої справи, бо ж не дарма сказано: «Лише той Учитель, хто живе так, як навчає» (Г. Сковорода).

Віктор Петрович – учасник другого туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2002» у номінації «Трудове навчання», мав педагогічне звання «учитель-методист». Тема його педагогічного досвіду, схваленого Рівненським ОППО, – «Розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання» (Освіта Рівненщини, 2004, с. 45–46). Чітка й логічно вибудована система роботи вчителя склалася завдяки цілеспрямованому освоєнню означеної проблеми і наповненню її відповідними змістовими, методичними й дидактичними матеріалами. Постійне спілкування з дітьми дало розуміння, що стало аксіомою: «Взаємини з учнями треба будувати за принципом: учитель – старший друг і порадник». Мрією Віктора Скока як фаната своєї справи, популяризатора автотраси було залучити ліцеїстів Шпанова і Великого Олексина Рівненського району до моделювання та звести там автотрасу.

Тетяна Сокол після закінчення Вітебського індустріально-педагогічного технікуму та фізико-технологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету працювала вчителькою трудового навчання у спеціалізованій школі І–ІІІ ступенів № 15 і навчально-виховному комплексі № 12 м. Рівного. Саме тут прийшло відчуття правильності обраного шляху. Узагальнено її педагогічний досвід із теми «Самореалізація учнів на уроках трудового навчання в умовах особистісно орієнтованого навчання» (2002 р.). Т. Сокол – багатогранна креативна натура: певний час керувала міським театром моди «Маленька леді», учасницями якого були дівчатка, що мали велике бажання виступати на сцені. Тетяна Петрівна писала сценарії презентацій, підбирала музику, розробляла моделі, шила неймовірно гарні дитячі сукні, в яких маленькі леді представляли себе на показах шкільного, міського та обласного рівнів. Пізніше Тетяна Петрівна зустріне тих «маленьких» і зрозуміє, що «...плоди вчителювання

одразу непомітні, але як приємно бачити їх через роки в дорослих свідомих очах колишніх учнів». Популяризація її фахової майстерності слугує внеском в інноваційний поступ освіти регіону.

Донька Віктора Скока, Вікторія Дундюк (Скок), закінчила Рівненський державний гуманітарний університет у 2012 р., отримала спеціальність «Технологічна освіта», здобувши кваліфікацію вчителя технологій, профільного навчання (швейна справа) і креслення та продовживши родинну справу. Її правила успіху: мотивація до роботи – це мотивація до життя; у центрі уваги – кожна дитина як особистість у всій своїй унікальності.

Донька Тетяни Сокол, Ольга Сокол, також здобула вищу педагогічну освіту в Рівненському державному гуманітарному університеті. Нині вона логопед у рідній Рівненській ЗОШ I–III ступенів № 18, сміливо і впевнено піднімається на свій педагогічний Парнас. Неповторна творча індивідуальність, захоплюється шиттям, вишиванням, у вільний від роботи час в'яже дивовижні дитячі іграшки.

Педагогічна традиція набуває нового забарвлення!

Висновки. Вангрет – Скок – Дундюк – Соколи – така вона, нова педагогічна династія Рівненщини, яку започаткувала невтомна Варвара (Віра) Іванівна Вангрет – яскрава представниця генерації творчих педагогів-новаторів. Про неї можна справедливо сказати: «Великий той учитель, що проймається справою, якої навчає ...». Хай Всесвіт дарує їй і всій освітянській родині багато Любові! Педагогічна династія – це глибоке зворушливе покликання навчати і любити дітей. У сучасному суспільстві має заохочуватись як тривала професійна педагогічна кар'єра, так і звернення до педагогічної праці на певних етапах особистісного та професійного зростання в інших сферах діяльності (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018, с. 8).

Перспективи подальших досліджень убачаємо у подальшому вивченні педагогічних династій Рівненщини, проєктуванні моделі професійної орієнтації до здобуття педагогічної освіти та перевірки її ефективності шляхом проведення дослідно-експериментальної роботи з теми «Професійна орієнтація у Новій українській школі».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Голобородько, Є. П. (2019). Педагогічна династія в історико-педагогічних дослідженнях України. *Педагогіка у вимірі соціокультурних досліджень*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 10–11 квіт. 2019 р.). Херсон: Айлант. С. 35–37.

Колесо історії: історичний альманах (додаток до збірника «Тези наукових робіт»). (2011). Рівне. Вип. 4. 102 с.

Мельник, З. (2000). Методика використання вишивки Полісся при моделюванні та оздобленні сучасного одягу. Штрихи до творчого портрета вчителя-методиста ЗОШ № 18 м. Рівне В. І. Вангрет. *Нова педагогічна думка*. Рівне: РІПКП. № 2. С. 77–80.

Анотований каталог передового педагогічного досвіду загальноосвітніх навчальних закладів Рівненської області. (2002) / уклад. В. М. Салтишева; відпов. за вип. А. А. Жив'юк. Рівне: РОІППО. 48 с.

Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти: історичний поступ та здобутки (до 75-річчя заснування інституту). (2015) / за заг. ред. А. О. Лавренчука. Рівне: РОІППО. 176 с.

Освіта Рівненщини: творчі здобутки, педагогічні ідеї і технології: анотований каталог. (2004) / уклад. О. С. Степаненко; відпов. за вип. М. А. Віднічук. Рівне: Листа-М. 56 с.

Концепція розвитку педагогічної освіти / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 16.07.2021).

REFERENCES

Holoborodko, Ye. P. (2019). Pedahohichna dynastiia v istoryko-pedahohichnykh doslidzhenniakh Ukrainy [Pedagogical dynasty in historical and pedagogical studies of Ukraine]. *Pedahohika u vymiri sotsiokulturnykh doslidzhen: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (Kherson, 10–11 kvit. 2019 r.). Kherson: Ailant. S. 35–37. [in Ukrainian].

Koleso istorii: istorychnyi almanakh (dodatok do zbimky «Tezy naukovykh robot») [The Wheel of History. Historical Almanac]. (2011). Rivne. Vyp. 4. 102 s. [in Ukrainian].

Melnyk, Z. (2000). Metodyka vykorystannia vyshyvky Polissia pry modeliuванні ta ozdoblenni suchasnoho odiahu. Shtrykhy do tvorchoho portreta vchytelia-metodysta ZOSH № 18 m. Rivne V. I. Vanhret [Methods of using Polissia embroidery in modeling and decorating modern clothing. Marks in the creative portrait of the teacher of the Rivne School No. 18 V. I. Vanhret]. *Nova pedahohichna dumka*. Rivne: RІPKP. № 2. S. 77–80. [in Ukrainian].

Anotovanyi kataloh peredovoho pedahohichnoho dosvidu zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Rivnenskoї oblasti [Annotated catalog of best teaching practices of general educational institutions in the Rivne region]. (2002) / uklad. V. M. Saltysheva; vidpov. za vyp. A. A. Zhyviuk. Rivne: ROIPPO. 48 s. [in Ukrainian].

Rivnenskyi oblasnyi instytut pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity: istorychnyi postup ta zdobutky (do 75-richchia zasnuvannia instytutu) [Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education. Historical Progress and Achievements (on the 75th anniversary of the Institute)]. (2015) / za zah. red. A. O. Lavrenchuka. Rivne: ROIPPO. 176 s. [in Ukrainian].

Osvita Rivnenshchyny: tvorchi zdobutky, pedahohichni idei i tekhnolohii [Education of the Rivne region: creative achievements, pedagogical ideas and technologies]; anotovanyi kataloh. (2004) / uklad. O. S. Stepanenko; vidpov. za vyp. M. A. Vidnichuk. Rivne: Lista-M. 56 s. [in Ukrainian].

Kontseptsiiia rozvytku pedahohichnoi osvity [Concept of pedagogical education development] / M-vo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (data zvernennia: 16.07.2021). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 27.07.2021 р.